

עין משפט‏‏**נר מצוה**

יג א מיי פ"ב מהלכות תמורה הלכה ד סמג לאוין שמה:
יד ב מיי פ"ג מהל' נדרים הל' כב סמג לאוין נמצ טור ש"ע י"ד סומן ללד סעיף מג:
מו ג מיי שם סמג שם טושי"ט שם סעיף מד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואפילו ר"מ לא קאמר אלא דלא אמר:
(ב) שם דלמר רבה כל שאניו בזה כ"ל ותיבת דבר נמחק:
(ג) רש"י ד"ה ואפילו ר"מ וכו' באומר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים רבי מאיר סבר מדלא אמר תמורת עולה ושלמים דלמא מיהר לא דהרי וכו' ויני ויני סבר אי הוה אמר תמורת כ"ל והד"א:
(ד) ר"ה כל שאניו וכו' דאף בבת אחת:

תוספות

ת"ש מפלוגתא דר"ם ור"י יוסי. פי' מפלוגתא דר' יוסי פשטין בעיין לכ"ע: תמורת עולה ותמורת שלמים וכו' ואמר רבי יוסי אם לכך נחביון בתחלה. כיון שכשעת תמורת עולה היה נדעמו לומר תמורת שלמים לאפוקי אם נמלך כדמציא בסיפא דמילתא הואיל ור"ה לקיות שני שמות צ"ה דבריו קיימין. כגון דאמר בדמי חזיה עולה ונדמי חזיה שלמים ואפילו ר"מ לא אמר אלא דלא אמר לא תחול זו אח"כ חלה זו דבזה מודה דלא חלה הראשונה וחלה שניה אבל כהא כי ר' אפי' ר"מ מודה דתל הפרה והקמה לאו כלום הוא: קיים ובופר ליבי בזה. מי אמרינן דהאי כיון דצדיבור אחד קאמר שלא אמר קיים ליבי מופר ליבי חיייל וכוונתו או לא: כל שאנינו בזה אחר זה. אם אמר קיים ליבי מופר ליבי דאין הפרה חלה אחר הקמה צ"ה אינו לא לזה ולא לזה והוי כאליו שתק ובפרק שני דקידושין (דף ג:) גבי ב' אחיות אמרה רבה למילתיה ור"ה אמאי לא אמר הכי גבי תמורת עולה ותמורת שלמים אחר רבי מאיר תמכר ויבא בדמי חזיה עולה ונדמי חזיה שלמים (ה"א) ור"ע דבצרייתא תניא צפ' כיצד מערימין (דף כו.) דלרבי מאיר כולה קריבה עולה) וי"ל דמ"מ ניחא לאניו דאמר כל לחטות מודה

סמ:

ר"ן

אבל הכא שלא נתן קצבה פשיטא דאי הפרה חיילא הקמה לא חיילא וכדכתיבנא ואי אמרת דהפרה לא חיילא מינה דהקמה נמי לא חיילא דהא אתני ואמר דלא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה. הלכך פשיטא ליה לרבה דהקמה לא חיילא אבל בזהפרה הוא דמספקא ליה מי אמרינן כיוון דאקדים ואמר קיים ליכי ובתר הכי אמר מופר ליכי משמע דאתני דתיחול הפרה בתר הקמה ולא תיחול הפרה אא"כ קדמה לה הקמה אלא א' דממ"נ אתני לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה ולא אתני נמי איפכא לא תחול הפרה אלא אם כן חלה הקמה משום דכיון דאקדים קיים ליכי למופר ליכי סמיך אלישניה דהקמה חיילא דצרישא אדכר לה וליכא דליעכב עלה ואדרבה משום דחייש דחיילא הקמה כולי האי עד דלא שצקה רווחא להפרה אתני ואמר דלא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה והרי הוא כאליו התנה על שמיהן שיחולו הקמה בתחלה ואח"כ הפרה או דלמא נהי דאמר ומופר ליכי בתר קיים ליכי לאו דתחול הפרה בתר

הקמה איכיון אלא משום דא"ה לקרות שני שמות כאחד ומיהו האי גצרא בזהפרה קפיד דתחול דהא אמר דלא צעי דתחול הקמה אא"כ חלה הפרה ודעמו היה שיחולו כאחת מיהו משום דקפיד טפי דתיחול הפרה מהקמה אתני שאם חלות ההקמה מעכב חלות ההפרה דמגלי דעתיה דלא תיחול הקמה אבל אע"ג דחלות הפרה מעכב חלות הקמה לא אתני דלא תיחול הפרה הלכך הפרה חיילא הקמה לא חיילא: **ופשטין לה מפלוגתא דר"מ ורבי יוסי**. דאפליגו דומיא דהך גוונא בתמורה צפרק כיצד מערימין (דף כה:) דתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר וכו' ואמרינן עלה בגמרא התם דהכל מודים באומר תחול

זו ואחר כך תחול זו דברי הכל תפוס לשון ראשון דאפילו רבי יוסי מודה משום דהאם אפשר לתמורת עולה ותמורת שלמים לחול כאחת דתרעה בזהמה זו עד שתסתאב ויציא בדמי חזיה עולה ונדמי חזיה שלמים לא נחלקו אלא באומר תמורת עולה תמורת שלמים רבי מאיר סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואחר כך תחול זו ור"י סבר דאפשר דמאי דקאמר תמורת עולה תמורת שלמים טעי דסבר אי לא אמינא תמורה אכל חד וחד לא חיילא תמורה אחרייהו הלכך צודקין אותו אם אמר לעולה ושלמים נכחינותי תרעה עד שתסתאב ותמכר ויפלו חזי דמיו לעולה וחזי דמיו לשלמים. אלמא פלוגתיהו דרבי מאיר ורבי יוסי תליא בצמוציא שני שמות מפיו אי אמרינן שיחול השני אחר הראשון או שיחולו שניהם צבת אחת הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת. ומש"ה אמרינן דלרבי יוסי ודאי אפשרי צעיין דכי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר אלא צבת אחת הלכך הפרה חיילא. וכי תימא אפי"ה היכי חיילא דהא אסיקנא לקמן דכל שאניו בזה אחר זה אפי' צבת אחת אינו לאו מילתא היא דהא הכא לא מעכבא הקמה אהפרה דהא אתני ואמר לא תיחול הקמה הלכך לרבי יוסי פשיטא דהפרה חיילא. ואפי' לר"מ נמי פשטין הכי דאע"ג דאמר התם דכי אמר תמורת שלמים בתר תמורת עולה קאמר ולא חיילא הכא שאני דכיון דאמר לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה גלי אדעתיה דאהפרה הוא דקפיד אהקמה לא הלכך כי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר דהיכי תחול בתרה כיון שאי אפשר להקמה שתחול. וכ"ת אמאי לא אמרינן ואפי' ר' מאיר לא קאמר אלא התם מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו וכסוגיא דהתם אבל הכא דליכא לישנא יתירא צבת אחת קאמר לאו מילתא היא דבשלמא התם כיון דאפשר לתמורת עולה ושלמים לחול כאחת כל היכא דליכא לישנא יתירא אמרי' דצבת אחת נתכוון אבל הכא שאי אפשר להקמה והפרה לחול כאחת אפילו בללא לישנא יתירא אמרינן דלזה אחר זה אי לאו משום דאתני ואמר ולא תחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה. כנ"ל פירושא דשמעתא ופירושא תריצא ומעליא הוא: **צעי רבה קיים ומופר ליבי צבת אחת מסו**. כלומר דקיים לחודיה לאו כלום הוא וליכי הוא שכוללן שמהי כאחת. ואיכא נסחי דגרסי קיים ליכי ומופר ליכי צבת אחת מהו ולהך נסחי צעי דלימא הכי בצדיא צבת אחת דמגלי בדעתיה שהוא רוצה שיחולו צבת אחת. וגרסא צעיני דבהכי מספקא ודאי אי אפשר לשניהם לחול כאחת מיהו נהי דאי חד מינייהו קדים אידך לא חייל כלל הכא דצבת אחת לגבי כל חד מנייהו אמרינן דקדים דחייל ואיכא למימר נמי דמאחר ולא קדים וכיון שאי אפשר לשניהם לחול כאחת מספקין דלמא הקמה חיילא ותו לא מצי מפר: ופשטין לה מדרבה דאמר בפרק האיש מקדש [קידושין ג:] גבי המקדש שתי אחיות כאחת דכיון דלא מצי לקדשיניהו בזה אחר זה אפי' צבת אחת ליכא לחדא מינייהו ספק קדושין כלל הכא נמי ליכא לספוקי בהקמה ובהפרה כלל ומצי בתר הכי להפר ולקיומי כדצעי. ולא נתחווירו לי דברי הר"מ בצמ"ל בזה בפרק אחרון מהלכות נדרים: **צעי רבה קיים ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליכי למחר**. דהכי קאמר

ר"מ דכיון דאי אמר לחטות חלו שניהם צבת אחת: בעי רבה קיים ליבי היום מי אמר ב'. דהכי משמע מקיים ליכי היום אבל למחר יהא מופר או דלמא לא אמרינן דדעמו לצטל כיון שאניו מפר בפירוש. אבל ודאי אי אמר קיים ליבי היום ומופר ליכי למחר מועלת הפרתו אלא [אמרן] מופר ליכי למחר ולא אמר קיים ליבי היום מי אמרינן כיון דאמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר לה וקיימה למרה או דלמא הא לא אמר לה קיים ליכי היום הלכך כי אמר מופר ליכי למחר מהיום קאמר לה לדעמו להפר מהיום אבל ודאי אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר לא אמרינן מהיום קאמר ואע"ג דמתחלה לא מבעיא ליה אלא משום דלא אמר מופר ליכי אבל אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר מועלת ההפרה והשתא פשיטא ליה דלא מועיל הפרה ודוק דבעיא שניה אח"ל הא לא קאמר לה משמע שגם צעיא דרבה לפי כהא וי"ל דודאי מעיקרא קיס ליה שפיר דאי אמר קיים ליכי היום מופר ליכי למחר לא מהני וה"פ צעי רבה קיים ליכי היום מהו כיון דאמר היום משמע אבל למחר יהא מופר וכמאן דאמר [מופרן] ליכי למחר דדעתיה שתחול מהיום: לא מאלו יותר מוספות מזה הפרק:
חדרין ערך **נערה המאורסה**

נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

רש"י

פ"ט. דכי האי גוונא פלוגתא דר"מ ורבנן במסכת תמורה צפ' כיצד מערימין על הצכור: הרי זה **תמורס עולה תמורס שלמים כו' דבריו קיימין**. ויציא בדמי חזיה עולה ונדמי חזיה שלמים: **ואפילו רבי מאיר**. לא אמר תפוס לשון ראשון אלא דלא אמר לא תיחול זו אלא אם כן חלה שניה. ועל מה נחלקו באומר ^(א) תמורת עולה ותמורת שלמים רבי מאיר סבר דלמא מיהדר הוא דהדר ביה מתמורת עולה ואמר תמורת שלמים והואיל וכן תפוס תחלת דבריו והרי היא עולה: ור' יוסי סבר אי אמר תמורת עולה ושלמים הוה אמינא קדושה ואינה קריבה קמ"ל: **אבל הכא דקאמר לא תחול כו'.** ודאי הויא הפרה כי ההוא טעמא דתמורה: **קיים ומופר ליכי**. ולא אמר ליכי צין קיים למופר מי אמרינן כיון דלא אמר קיים ליכי ומופר ליכי הויא כמ"ד לא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה דכיון דלא אמר קיים ליכי גלי אדעתיה דבהפרה ניחא ליה או דלמא לא שנא וכמ"ד קיים ליכי ומופר ליכי דמי ולא

תהוי הפרה: **פ"ט דאמר רבה**. [בקדושין] ואמעשר בזהמה קאי: **כל שאינו בזה אחר זה**. כגון שאם קרא לעשירי עשירי וחזר וקרא לי"א עשירי אינו קדוש וקאמר ^(י) אף צבת אחת שאם קרא לשניהן עשירי סתם אין האחד עשר קדוש. ה"ג כיון דאינו בזה אחר זה שאם אמר לה עכשיו קיים ליכי ולאחר שעה אמר מופר ליכי אין בהפרתו כלום צבת אחת נמי כי אמר קיים ומופר ליכי אין בצאותה הפרה כלום אע"ג דצבת אחת קאמר קיים ומופר ליכי: **היום מסו**. מי אמרינן כיון דאמר היום כמאן דאמר היום יהא מקויים אבל למחר יהא מופר לה והוי מופר: **או דלמא הא לא אמר לה**. בפירוש מופר ליכי למחר:

אמר מודה משום דאי אפשר דצבת דחיילא תמורת עולה תחול תמורת שלמים אלא באומר תמורת עולה תמורת שלמים רבי מאיר סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואחר כך תחול זו ור"י סבר דאפשר דמאי דקאמר תמורת עולה תמורת שלמים טעי דסבר אי לא אמינא תמורה אכל חד וחד לא חיילא תמורה אחרייהו הלכך צודקין אותו אם אמר לעולה ושלמים נכחינותי תרעה עד שתסתאב ותמכר ויפלו חזי דמיו לעולה וחזי דמיו לשלמים. אלמא פלוגתיהו דרבי מאיר ורבי יוסי תליא בצמוציא שני שמות מפיו אי אמרינן שיחול השני אחר הראשון או שיחולו שניהם צבת אחת הואיל ואי אפשר לקרות ב' שמות כאחת. ומש"ה אמרינן דלרבי יוסי ודאי אפשרי צעיין דכי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר אלא צבת אחת הלכך הפרה חיילא. וכי תימא אפי"ה היכי חיילא דהא אסיקנא לקמן דכל שאניו בזה אחר זה אפי' צבת אחת אינו לאו מילתא היא דהא הכא לא מעכבא הקמה אהפרה דהא אתני ואמר לא תיחול הקמה חיילא. ואפי' לר"מ נמי פשטין הכי דאע"ג דאמר התם דכי אמר תמורת שלמים בתר תמורת עולה קאמר ולא חיילא הכא שאני דכיון דאמר לא תיחול הקמה אא"כ חלה הפרה גלי אדעתיה דאהפרה הוא דקפיד אהקמה לא הלכך כי אמר ומופר ליכי לאו בתר הקמה קאמר דהיכי תחול בתרה כיון שאי אפשר להקמה שתחול. וכ"ת אמאי לא אמרינן ואפי' ר' מאיר לא קאמר אלא התם מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו וכסוגיא דהתם אבל הכא דליכא לישנא יתירא צבת אחת קאמר לאו מילתא היא דבשלמא התם כיון דאפשר לתמורת עולה ושלמים לחול כאחת כל היכא דליכא לישנא יתירא אמרי' דצבת אחת נתכוון אבל הכא שאי אפשר להקמה והפרה לחול כאחת אפילו בללא לישנא יתירא אמרינן דלזה אחר זה אי לאו משום דאתני ואמר ולא תחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה. כנ"ל פירושא דשמעתא ופירושא תריצא ומעליא הוא: **צעי רבה קיים ומופר ליבי צבת אחת מסו**. כלומר דקיים לחודיה לאו כלום הוא וליכי הוא שכוללן שמהי כאחת. ואיכא נסחי דגרסי קיים ליכי ומופר ליכי צבת אחת מהו ולהך נסחי צעי דלימא הכי בצדיא צבת אחת דמגלי בדעתיה שהוא רוצה שיחולו צבת אחת. וגרסא צעיני דבהכי מספקא ודאי אי אפשר לשניהם לחול כאחת מיהו נהי דאי חד מינייהו קדים אידך לא חייל כלל הכא דצבת אחת לגבי כל חד מנייהו אמרינן דקדים דחייל ואיכא למימר נמי דמאחר ולא קדים וכיון שאי אפשר לשניהם לחול כאחת מספקין דלמא הקמה חיילא ותו לא מצי מפר: ופשטין לה מדרבה דאמר בפרק האיש מקדש [קידושין ג:] גבי המקדש שתי אחיות כאחת דכיון דלא מצי לקדשיניהו בזה אחר זה אפי' צבת אחת ליכא לחדא מינייהו ספק קדושין כלל הכא נמי ליכא לספוקי בהקמה ובהפרה כלל ומצי בתר הכי להפר ולקיומי כדצעי. ולא נתחווירו לי דברי הר"מ בצמ"ל בזה בפרק אחרון מהלכות נדרים: **צעי רבה קיים ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליכי למחר**. דהכי קאמר

אמר תקדש חזיה לדמי עולה וחזיה לדמי שלמים: בעי רבה קיים ליבי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליבי למחר דמי. דא"כ אמאי אמר היום אלא לאו מיתורא דהיום ין לדקדק היום יהיה קיים אבל למחר יהיה מופר והתחיל הפרה מהיום: או דלבא הא לא אמר מופר ליבי. ולעולם לא נאמרה הפרה מכלל לאו אם לא שיוציא ההפרה בפיו אבל אם אמר שמהי קיים ליכי היום כדי לדקדק הא למחר יהיה מופר שהרי אמר בפירוש מופר ליכי למחר הלכך קיים כל היום קאמר:

מסורת הש"ם

(א) תמורה כה: זכוס ג. [צ"ק עג.].
(ב) שידוכן ג.
קדושין ג.:.
(ג) וי"ל דמש"ה,

מוסף רש"י

הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים. שהעמיד בזהמת חולין אלא שחוס, אחת עולה ואחת שלמים ואמר הכי זו תמורת עולה תמורת שלמים, הרי זו תמורת עולה. תפוס לשון ראשון ואין קדושה חלה על קדושה (בחיים ג.). דברי ר' מאיר. דאית ליה לר"מ תפוס לשון ראשון (ביק עג. תמורה כה.). והראיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד. והלכך להקדים זה אחר זה (בחיים ג.). דבריו קיימין. וחזיה תמורת עולה וחזיה תמורת שלמים, ותרעה עד שתסתאב ותמכר ויציא בדמי חזיה תמורת עולה ונדמי חזיה שלמים, ובהכי עסקין שחי לפטיו עולה ושלמים כשהמיר את זו כגון (תמורה כה: וכעני"ז ב"ק שם ובחיים שם).

פירוש הרא"ש

ת"ש מפלוגתא דר"ם ורבי יוסי. ממחלוקת של ר"מ ורבי יוסי פשטו בעיין תמורת עולה ותמורת שלמים וכו' ואמר רבי יוסי אם לכך נחביון בתחלה. כיון שכשעת תמורת עולה היה נדעמו לומר תמורת שלמים לאפוקי אם נמלך כדמציא בסיפא דמילתא הואיל ור"ה לקיות שני שמות צ"ה דבריו קיימין. כגון דאמר בדמי חזיה עולה ונדמי חזיה שלמים ואפילו ר"מ לא אמר אלא דלא אמר לא תחול זו אח"כ חלה זו דבזה מודה דלא חלה הראשונה וחלה שניה אבל כהא כי ר' אפי' ר"מ מודה דתל הפרה והקמה לאו כלום הוא: קיים ובופר ליבי בזה. מי אמרינן דהאי כיון דצדיבור אחד קאמר שלא אמר קיים ליבי מופר ליבי חיייל וכוונתו או לא: כל שאנינו בזה אחר זה. אם אמר קיים ליבי מופר ליבי דאין הפרה חלה אחר הקמה צ"ה אינו לא לזה ולא לזה והוי כאליו שתק ובפרק שני דקידושין (דף ג:) גבי ב' אחיות אמרה רבה למילתיה ור"ה אמאי לא אמר הכי גבי תמורת עולה ותמורת שלמים אחר רבי מאיר תמכר ויבא בדמי חזיה עולה ונדמי חזיה שלמים (ה"א) ור"ע דבצרייתא תניא תנא צפ' כיצד מערימין (דף כו.) דלרבי מאיר כולה קריבה עולה) וי"ל דמ"מ ניחא לאניו דאמר כל לחטות מודה

ר"מ דכיון דאי אמר לחטות חלו שניהם צבת אחת: בעי רבה קיים ליבי היום מי אמר ב'. דהכי משמע מקיים ליכי היום אבל למחר יהא מופר או דלמא לא אמרינן דדעמו לצטל כיון שאניו מפר בפירוש. אבל ודאי אי אמר קיים ליבי היום ומופר ליכי למחר מועלת הפרתו אלא [אמרן] מופר ליכי למחר ולא אמר קיים ליבי היום מי אמרינן כיון דאמר לה מופר ליכי למחר מהיום קאמר לה וקיימה למרה או דלמא הא לא אמר לה קיים ליכי היום הלכך כי אמר מופר ליכי למחר מהיום קאמר לה לדעמו להפר מהיום אבל ודאי אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר לא אמרינן מהיום קאמר ואע"ג דמתחלה לא מבעיא ליה אלא משום דלא אמר מופר ליכי אבל אמר קיים ליכי היום ומופר ליכי למחר מועלת ההפרה והשתא פשיטא ליה דלא מועיל הפרה ודוק דבעיא שניה אח"ל הא לא קאמר לה משמע שגם צעיא דרבה לפי כהא וי"ל דודאי מעיקרא קיס ליה שפיר דאי אמר קיים ליכי היום מופר ליכי למחר לא מהני וה"פ צעי רבה קיים ליכי היום מהו כיון דאמר היום משמע אבל למחר יהא מופר וכמאן דאמר [מופרן] ליכי למחר דדעתיה שתחול מהיום: לא מאלו יותר מוספות מזה הפרק:
חדרין ערך **נערה המאורסה**